

ТОЛКО ОСНОВАТЕЛНАЯ
ЗЫСТКА ОСТОРОЖИТ КО
АППАРАТ

ВЫЗЫСТИМ
ВСЕХ
МУРОКРАТОВ

ЯВКУСТ
15
НОМЕР

СПИЛКА
ЗЫСТИМЫХ

Аслă тасату наç

1 мѣш каттекорипе та-
сатса кăларнисене песса-
потнăйсене памалли пос-
соли тўлемесѣ.

— Уѣрештенийѣм, уѣ-
рештенийѣм! Есѣ мана
уйăрсах йарăнши? Али-
мент та тўлемѣнши?

Җашкәрассә сәс сәлен-калтасем савра кү-
ләрә. Иртерәссә вәт җашкәрсах хайсен өмәрне.
Кураймассә темән пек пәри пәрине. Иала-
нах хатәр вәсен виләм сәнни сәмсара. Ти-
рессә тирмелләх пәр-пәрне кирлә вәхәтра.

— Иат Смейновиц, — терә пәрре Кафукә
Смейновнә.

— Кунта, — терә Иат Смейновиц.

Иумах пусларәс йунашар ыртсах «прат-
йа Смейнәвы». Хәвел хәртет киләштерсә
ыртатан җәр-җунсем сине. Анҗах, йура-
масҗ Хәвел те пуринән кәмәлне.

— Ах, пәтерсә хурәттәм ку Хәвеле.
Нус минрекән пултә унән сүтипе, — терә
Иат Смейновиц.

— Елбә те хатәр. Манән та хүрене... кази
пурне...

Хәвел питә те киләшмест кәсене.

— Сапса антарас пулаҗ.

— Уртәймалла лайәхрах.

«Сәленпе калтан пәр җәлхе», тенә авалхн
сәмахра. Анҗах темәнне сав өнтә вәл пу-
рәнәсра. Кашниннех вәт виләм сәнни сәм-
сара!

— Есә пәртак пәрәнха кунтан. Мана
хүрене җәсса хума ыртан ситәймест, — терә
Кафукә Смейновнә Иат Смейновица.

— Есә ху нумайхан йышәнатән ыртана.
Сикке леререх — катерт сәмсуна.

— Сик!

— Ху!

Җәлхисем пәр. Каласәссә җипер. Хәвеле
тапәнма та хатәр. Савәнтах, ыртан йышән-
ма та пәл!

— Мана тәвәр.

— Мана та!

Хәвел сүти йәлтәрккин йәпатаҗ тәнҗене.
Таплатат вәл ыртан савәк җәренне. Анҗах,
киләшмест вәт тискер сәлене. Кансәрлет
әсләме тәттәм әссене.

— Ас-с-с-с!

Кәнтарнә сәленсем Хәвеле хирәс виләм
сәннине. Йәкәлтәссә вәсем вәрәм хүрипе.
Сапәссә сәмахне сәлен җәлхипе.

— Антарасси... Антармаллах вәл Хәвеле.

— Анҗах... Антарма пәлмеллә.

— Ас-с-с-с-с!

— Хуша-а-ас...

Сүта Хәвеле хирәс йәпле иккәй кәна
тәртән? Тем кураң! Пәсәртсә йарсан — пус
мимисәр, хүресәр-мәнсәр йулән. Турә усалла
сир, сирәпех мар вәтха тир.

— Хамәра лайәхах мар.

— Хамәр майли тупмалла.

Шырассә хайхисем хайсемпе йулташа.
Пухма шутлассә тәнҗери мән пур сәлен-

калтана. Пысәк сар пулаҗ вәт?!

— Антарәпәр антарәпәрах.

— Пулеха хамәр аләрах...

Анҗах, шухәшлаймассә сәвах ирәккәх.
Җәрмантарәссә вәт җиперех.

— Ва-а-ай! турә пәр вәлле хуртә Смей-
новсен пусә тәләнҗә.

— Мән вәл? — терә Кафукә.

— Вәлле хуртә! — ответләрә Иат.

— Сәхаҗ?..

— Сәхаҗ!..

Есә вайбә кирек хәсан та сирәп. Кирек хә-
сан та хатәр. Кирек хәсан та җәрә.

Смейновсен шухәшне лайәх пәләссә вәлле
хуртәсем. Хәвеле сәкәнасшән Смейновсен
шухәшсем.

— Хәвеле пәтерәшән тискер хүресем!

— Хәвелсәр пурәнма сүк пире.

— Пирән пурәнәс та Хәвелре.

— Иләр хәвәр сәнәрсене Хәвел питәнҗән.

— Пултанәр. Еләр хәл ывәл-хәр тәнҗән.

Кәрләрәс вәллекхуртәсем Сминновсен си-
йәнҗә вәссе. ыртассә ләшсем җунтан вә-
вәссе.

— Ас-с-с-с!

Җәк! лартрә пәр хуртә хайән сәннине
Кафукә җәлхине. Анҗах, пурәнәс сүк унән
малалла. Кәрешүрех пәтрә шәремет сәпәсса.

— Манән... Манән... Сирәп пултәр пәр-
ләшүллә вай! Тасатәр Смейновсене тәнҗә-
рен! Хытәрах парәр вәсене өнсәрен!

Иулашки сәмахсем пултәс виләкән хур-
тән хайән йултәшәсене. Кураймасҗ өнтә вәл
урәх вәсене.

— Хатәр! — кәрләрә хурт-хәмәр пәр харәс.

— Ас-с-с-с-с!... Шәхәрассә Смейновсем
хуртсене.

Пәрләшүллә вай хәрамасҗ. Хәрама та
шутламасҗ. Кунән сәрән вәрәссә хуртсем
тәшманпа. Ирәк намассә вәртән Хәвеле
тапәнма. Кансәрләссә вәсем кашни утәмра.
Пәр хурт сәс мар, нумайән пәгәссә сәпә-
сура — урамра. Анҗах, пәләссә вәсем камшән
үкнине, курассә әс вайбә үснине.

— Пәрләшүре вай!

— Пәрләшүре сәнтәрү!

— Ан пәхәр Хәвел сине, тискер кайәксем!

Сәксем өнтә вәлле хуртәсен ләсәнксем.
Сәксемпе сәмәрләссә өнтә Смейновсен ку-
сәс. Анҗах, пәрахмассә-ха сәвах пәр шу-
хәша: «антарасҗә Хәвеле сәкәнта».

Хәвелә вәсәмсәр хәртсә сүтатаҗ. Смей-
новсем йулашки сүне шәратаҗ. Савәнпа
киләшмест вәл вәсене.

— Ас-с-с-с-с!

— Вай кирлә, вай!

Волоккиттә тупас сук.

Тутаркас райёстăвкомёнзё кăнтăрла ху-
нарпа шырасан та волоккиттă тупас сук.
Малсенчен пынă хутсем пайан вхоштинен
кёреçсё те пёр-ик кунтан исхоштинен
вёстерсё те тухса кайаçсё ответсем. Пуок-
рат тенин шăршине те тупайман, питё лай-
ах ёслесё. Кăнзелер ёсне те пётёмпех
„интустри-майла“ йанă. Секреттар патне хут
илсе пырсан, вăл руçкă илсе зернил ашне
тиксе пёр минутă та зăрманса тăмасă. Сётел
синзё ларакан шгамне шатлатгараф те
„Секретарь Татар-касинского Райисполкома
(А. Платонов)“ пулса та лараф. Питё хăвăрт.

Битги совузрештенисензё хутсем куни-ку-
пие сукуно айёнзё ыртаф, тесё. Тутаркас
райёстăвкомёнзё кёнзелерёне те сукуно айён-
зё мар, сийёнзё те пёр хут татăкне те гу-
паймастăр. Пайан йала йамалли хутсем
ним писменосёйсахрах пайанах йалалла
вёстересё.

«Ёсё хăш йалтан?» тесе ыйтаçсё йалтан
пынă сын пулсан. Ме, çак хутсене хăвăр
йалсовета илсе кай, тесё те пёр паçкă хут
тытгараçсё сынна. Райёстăвкомра урăх пёр
хут та тăрса йулмасă.

Райёстăвком синзё кунта пётерёпёр,
малалла йалёстăвкомсене илёпёр. Тўрех ка-
ламалла, йалёстăвкомсенте, пуринзё мар
пулин те, «тăнлă сын» сахал вара. Районтан
килнё хутсене, „фиркузарсене“ нийепле те
тăвланаймасё. Илёнёр ак Шомик (йал
патне асăрхăр!) йалёстăвкомне. Районтан
вёстерсё ситет хут, калăпăр, претсетатгел
патне, хут синзё сапла сырнă: «Тутаркас
Райёстăвком Преситиум зленёсен 1929 су-
лён 25-мёш апрелён пулнă ларăвён 40-мёш
протоколёнтен сырса илни

25.—Иаркейкён йалёстăвкомёнзё самооп-
лошени тунă протоколёсем (Кушетсов).

25.—çирёплетес. Сырса илни тёрёс:

Секретарь Татар-касинского Райисполкома
(А. Платонов) А. Платонов.»

Шомик йалёстăвком претсетатгелё тăнтан
тухивзёнех ку хут мёне пёлтернине пёлме
тăрăшаф, анçах нимён те шутласа кăла-
раймасă.

Аптрание 3, „Кам ку хута паçё сана?“
тесе ыйтаф районтан илсе килекентен. „Леш,
вăрăмми“—тет илсе килекенё.

— Пёрлешу сук, ку тух! — хирёслерё
Кафукă.

— Пирён пур вай!—харăсларёс вёлле
хуртёсем.

Шырса тушрёс »вай» Çмеиновсем. Ташти
инсётри сёртен—Китайран аран-аран. Пу-
лаф ёнтё вăл: Жан-Кай-Ши.

— Ши-и-и! шăхăррёс вёлле хуртёсем.—
Нимён те мар. Пур, сителёкелё ун вадди
пирён тар!..

Ç. Шăпжăк.

Ун хыççан ытти хутсем йыланмалла
пулё тесе илет тепёр хута.

„Тутаркас райёстăвком преситиум зленё-
сен 1929-мёш султа апрелён 1-мёшёнзё пул-
нă ларăвён 32-мёш протоколёнтен сырса илни:

32. Иарославкă й-зи Шигов, Тимофей
Иакковлевиз, суйлав прави ыйтни сайавлени
справкăсем тăрăх тырăпа сутуилу туман,
кётўсре пурăннă.

32.—Суйлав прависёр хăварнисен спис-
кинзён хуратас. Сырса илни.

Каллех çав... А.Платонăв йаёллё штамп
шатлаттарнă. Иарославкă йалё Шомикран
пёр 20 сухрам айăкра лараф, Шомик прет-
сетатгелё Шиттăв синзё астан пёлме пул-
тарё? 15 сухрамра ларакан Иаркейкён йалё
синзё те пёлме сук. Шомик йалёстăвкомё
тăнтан тухивзён шутласа лараф те „ку хут-
сене темле тăрăшсан та йыланаймарăмăр.“
тесе района кайалла йараф, вара тин во-
локкиттă пуçланса кайаф.

Волоккиттă тупас тесен Тутаркас райё-
стăвкомёнзё исхоштин сине ан та пахăр,
унта йатă та волоккиттă шăршине тупа:
сук. Тутаркас райёстăвкомё волоккиттăсене
пётёмпех урăх сёрелле йарса пыраф—район-
ри йалсене.

М К. К.

— Ман салтак афи пит пулас
килет.

— Ма пулмастăн тата?

— Офитсер афиçке еп!

Тёлёнмелле тёлёк.

Пумаѣ мѣв, йулташсем, тёлёк тени те,
Аспа-пуспа та тавсăран аран.
Пайан ирпе куç уçрам та еп—
Питѣ
Куѣантам Хусантах вăраннăран.

Тёлёнмелле тёлёк:
Таçта сўлте пек...
Иарапланча вѣсетѣп...?
Ак тейте!
«Херлѣ Ыаваш» мѣкерттерет пек
Епѣ—
Савă вулатăп унăн сийѣнѣ.

Иквисѣ савăсă
Пѣрик калавсă,—
Сўшет пухмашкăн тухнă мѣн епир,
Пропеллѣрсем те рифмăлăн шавлассѣ,
Сасса та сăмăллатрѣ пек ѣефир.

Сўлтен пăхатпăр та—
Сăмха пек сес сѣр,
Вѣссе ачатпăр та—
Хаçхи пекех.
Митта Васлейѣн
Хаç те хурсă крейсѣсѣр,
Елкѣрѣн те—
Хай хурсă карапех.

Иевропалла вѣстертѣмѣр—
Ак Англи,
Ак Лонтăн,
Ѓемперлен кукка тейре.
Унтах—

Иавашшăн, мѣскѣнѣн
(Тен анкѣли?)
Иаван Муѣи тăраѣ пѣр кѣтесре.

— Сывахи шур сухал!
Мѣнле пурнатăн?...
«Аванах мар, шăллăм,
Тѣреклек мар;
Ѓемперлена сутасшăнѣ пѣр „Капкăн“.
Савна та туйанмарѣ,
Хыткучкар!...»

Керманийе кѣретпѣр,
Кунта пирѣн
Палланă сын та пуртѣ пек пулас.
Авани, Алексѣйѣв!
Хăсан пырăв?
Кѣтсе те супрамăр вѣт...
— «Вас ист тас?»

Турах сырлахтар!
Ку тата мѣн тасѣ—
Пѣлместни есѣ?
Тетѣп йулташа.
Хуплантамăр...
Ара тăлмаѣ тытасси?
Мѣскѣр курасши?
Ак вѣт тамаша.

Амерѣке кайас.
Унта мѣн йевѣр,
Унта мѣн хак тăраѣ хаçхи етем.
Вѣстертѣмѣр,
Вашшинктона ситетпѣр,
Сѣрлет кăна
Хула урамѣсем.

Сѣрле,
Анѣх кантарлахи пек сўтă,
Ахтумул—
Кашни сыннах вуншар.
Пѣлтерѣсем вулатпăр...
Акă тутă!—
Хăлас тăршшѣ саспаллисем:

«КУШАР».

Патне пырса тинкѣререх пăхатпăр:
Ѓаваш мухтавѣ!..
Осѣппăв!!!
Сенсатси!!!
Сав-сав урампала...
Сав-сав театтар...
Сав-сав сехетсенѣ.
Атминистратси.
Ситсе кѣретпѣр.
Лартăмăр пăртаксă,
Пăхатпăр та—
Ѓи малтанхи ретре
Лукка Ерхиѣне Лашман ларассѣ.
— Сывахи?
Сывă!
Ну, мѣн тетѣр, е?

Пророк вѣт епѣр пайан кун ѣавашшăн,
Вашшинктонра шутлатпăр вѣт толлар.
Перлин,
Париш—
Весех «Кушар» курасшăн,
Анѣх унта...
Пит йўн, тет, конорар...»
Шăнкрав шăнкъртагаѣ,
Ак йарăм-йарăм
Прошѣктăр сўтă сапрѣ,
Ман тѣлех...
Ак сирѣлет таршав...
Вăрантам кайрам,
Антан кайса выртатăп:
Ну тѣ-лѣ-ѣк!

Хусанкай.

Мѣнтен паллă.

(Шаккăл, Шупашкар р.).

— Сирѣн йалти партти йаѣейккине тасатма пуçлани?

— Пуçламан пулмалла. Иакрав Пракухѣ пўртри икконѣсене сѣнѣк тăланне кăлара-кăлара лартма пуçламанха. Йăс. Мѣсси.

Пионерпа калашласа пӑхман пирки.

[(Шупашкарта пулнӑ ӗс).]

Куртей муҗи пайанхи пек ирех нихӑсан та тӑман, пайан автансемпе ула кураксемпе пӑрлех вӑранӑ те, питне куҗне сумасӑрах ӗҫе тытӑнӑ, — вӑл вӑмака хыҫӑнӑ сӑлта- лӑка йахӑн пӑр хусканмасӑр ларса тусан айне пулнӑ кив хасатсемпе кӑнекесем хур- са тухтарнӑ йешӑеке туртса кӑларса, унӑн умне ӗркӑслалса ларса пӑтратма тытӑнӑ. Пӑтратсан пӑтратсан пӑр кӑнеке туртса кӑларӑ, ку ӗвӑшла пузвар пулӑ. Унтан ҫӑк пукваре илсе Куртей муҗи сӑтел хуш- шине кӑрсе ларӑ те, вулама тытӑнӑ. Пӑр странитсине пӑхса тухаӑ те, ӗасах тепӑр. странитси ҫине куҫаӑ. Пӑтӑмпех вуламӑҫ, пӑхса ҫеҫ тухаӑ. Паллах мӑнле те пулсан кир- лӑ ыран шырани. Ӗылайӑн шыраӑ, пуҫ- ламӑш странитсинӑн йулашки странигине ҫитетӑн пӑр икӑ тапнӑр та пӑхса тухрӑ, ҫамки ҫинӑн питӑ куҫӑ тӑрӑх тар шапӑр- татса йузма пуҫларӑ, анӑах шыранине ту- паймарӑ Куртей муҗи. Тӑхӑр сехет ҫитнӑ ҫӑре, ҫиленине пукварне алаӑ патнелле вӑстерсе йаӑ те, парачан пек кӑпӑнӑ сӑ- тел ҫивӑе ыртӑкан портфӑлне хул айне хӑсгерсе тухса утрӑ Куртей муҗи саӑаттийе. Мамӑк тӑшӑк ашне тӑмнӑ арӑмӑ апа куҫӑ хӑрипе анӑах курса йулӑ.

Кантӑрла иртсен виҫӑ сехет ҫурӑра Кур- теӑ муҗи саӑаттинӑн таврӑнӑ те, апатне ӗрӑкка пек кӑп-кап хыпкӑларӑ те, татах пукваре ҫавӑркалама тытӑнӑ. Татах тар- лаӑннех асапланӑ ку кӑнекене листаласа. Ку капла асапланнине кура, унӑн питне шукатурланӑ, тутисене писевленӑ майри пӑшӑрхана пуҫларӑ, анӑах сӑмах хушма ҫӑҫенерех тӑраӑ. Тӑрсан тӑрсан ӗатаймарӑ пулмалла, упӑшки ҫумне пырса тӑрса сула- хай аллине унӑн мӑйне ыталаса илсе, хӑ- ретнӑ тутисемпе йӑл! кулса йаӑ те, ашшӑн — мӑн шыратӑн пайан еҫӑ Кортейушкӑ? те- се ыйтрӑ упӑшкинӑн.

— Ан та калаха, мамӑҫӑ! Пайан ман- ҫӑн „страшнӑӑ сут“ пулмалла, — манӑн та- сату комиссийӑ умӑнӑе тӑмалла. Унта тӑрлӑ ыйтусемпе аптӑратса пӑтерессине ӗӑре сисет, парtti историйӑ ҫинӑн ыйтасси паллах! Елӑ ун ҫинӑн ӑлӑк вуланӑ пек аставатӑп, анӑах мӑнле кӑнеке ҫинӑе вуланине маннӑ, — те пуквар ҫинӑе ҫырнӑҫ, те аспукӑ ҫинӑе тӑл пулнӑҫ, пӑртӑе аstumастӑп. Пайан пукваре лайӑхах пӑхса тухрӑм та, нимӑн те ун йевӑрлӑ йапала тӑл пулмарӑ. Ӗвӑш- ла словар ҫинӑе ҫук-ши вӑл йапала? Еҫӑ пӑлместӑн-и?

— Ҫук, Кортейушкӑ, пӑлместӑп. Еҫӑ ун ҫинӑн Упрам Ивӑҫӑ Мишшукӑне калаҫса пӑхмаллаҫ, вӑл пиотер вӑт, пионерсем ун пек пур-ҫук йапалапа пӑлекенӑ, тӑрӑ Куртей муҗине унӑн мамӑҫки. Ҫапла калаҫ-

са тӑнӑ вӑхӑтра сехет тӑнӑ пиллӑк ҫапрӑ. Кӑна илтсен Куртей муҗи шура керттисе ӗасрах тӑхӑнӑ те, тухса утрӑ «страшнӑ сут» умне тӑма. Пӑр виҫӑ сехетрен Куртей муҗи таврӑнӑ хваттерне. Куҫӑ-пуҫӑ аӗтра- са кайнӑ, тутисем ӗӑтресӑ.

— Пӑтерӑҫ прохвостсем, ҫеҫӑеӑрех пус- рӑҫ! тӑрӑ те, тӑсӑлса ӗкрӑ кроваӑ ҫине.

— Мӑн пулӑ тата, Кортейушкӑ? Ие та- сатса пӑрахрӑҫ-и? тесе ыйтрӑ унтан хӑраса ӗкнӑ арӑмӑ.

— Што вӑл тасатни? Унтан та хушӑрех; политкрамӑттӑ пӑлмӑнниӑнех пулас ыкӑ- вӑр пӑҫӑ, ырантан та кӑларса йараҫӑ пулмалла. Иурийӑх йывӑр ыйтусемпе ап- третса пӑтерӑҫ. Пуҫа ҫавӑрмалла ыйтусем парасӑҫ: пӑри — «пӑдшевик» тени мӑн пу- лаӑ? тет; тепри — «коммунист» тени мӑн пулаӑ тата? тет; виҫӑмӑш — парttiн виҫ- ҫӑмӑш сӑесӑ хӑсан пулнӑ? тет; гваттӑмӑш — ҫылтӑм сулӑнӑҫ мӑн пулаӑ? тет; пиллӑк — мӑш — «Правдӑ» хасат аста тухаӑ? тет; улт- тӑмӑш — «Осоавиахим» мӑн пулаӑ? тет. Темле ыйту та пӑҫӑ пулӑ. Ун пек хӑйаматсем ҫинӑн елӑ ӑмӑр те те илтмен те, мӑн калама пулгармалла? Хӑшӑн пӑринӑн ыйтмарӑҫ те, мана ҫеҫ тӑрӑнӑҫ. Кӑна пӑлнӑ пулсан, ӗанах та пӑҫрах ҫав Упрам Мишшукӑне кайса канашламаллаҫ, тен вӑл ӗанах та пелетӑ пулӑ тасату комиссийӑнӑе мӑнле ответ памаллине. Ну што путӑт, то и путӑт! тӑрӑ Куртей муҗи йулашкинӑн аллине сӑлттесе.

— Напраснӑ парttiе ҫырӑннӑ еҫӑ, Кор- теӑушнӑ. Унта ҫырӑнман пулсан тасату комиссийӑ умне те тӑрас ҫукрӑ. Елӑ кӑҫа килнӑ вӑхӑтра еҫӑ пӑртӑе парttiре тӑракан ҫын пек туйӑнмастӑнӑ. Ех, телӑй ҫукки! Ҫапла ҫав вӑл пурнӑҫ ӑнмасан, тесе хуӑ Куртей муҗийӑн «мамӑҫки» куҫӑсене сӑмса тутрипе хупласа. №.

Шӑнерпуҫ лавкинӑе.

- Сахӑр пури?
- Ыран килет.
- Саттин тавраш пури?
- Пӑтнӑ.
- Маннӑ кӑрне пури?
- Манса йулнӑ.
- Шалӑпӑ кӑнеки пури еппин?
- Есмӑлти клавнӑӑ лавкӑара.
- Ак-ку мӑн вара, лавкӑа мари?
- Отгелени.

Урпаш.

Лашапа кайнӑ ӑух.

- Ей, тек ҫылтӑмалла пӑркаланса пыраӑ.
- Вӑҫӑх хушшинӑе те ҫылтӑм сулӑнӑҫ пул мӑн?

Тукаш.

Вытвишентсәсем хатәрләсчә.

Иаләстәвком претсәтәтлән хайһән кәнҗә-ләрәнҗе пәтҗенех райәстәвкомран килнә хутсәне пәхса ларай.

Аха?! Райәстәвкомрисәне тасатасчә.

Пирән вытвишентсәсем хатәрләс пулаҗ. Латнә... Ситҗас.

„Вырсарни кук йаләстәвком пленәмәнҗе ыйту лартас“ тәсә ресоҗутси хурса хутне сәтәк папки варне пәрахса йаҗә.

Аҗасәмсәрех шултәркаса ларнә шул сүртне вырсарникун җиркүве тәрса ывәннә йаләстәвком җленәсем пырса тултәс.

— Пайан тем әсәсем тумаллисәм пур әнтә, тет пирусне пурне пек җәркаса тив-ретсә мәкәрлантарма тапратса Шалаш Иванә.

— Ара, мәнҗе пулсан тумаллах әнтә, савна курашән сәс җәнмен пуҗ, тет Михала Павәлә.

Самантрах претсәтәтләнне төпәр ик-виҗ сын кәҗәс. Унтан ытисәм... Пухәнса ситрәс.

— Пленәма уҗәлнә шултатәп. Пайан пирән сәк әсәсәне тумалла: Совет аппаратне тасатнә хыҗсән унта сынсәм лартма йалтан хатәрләсәи, сәксисәм суйласси, тата исполнитәлсәм суйласси. Урәх камән мән пур? Сук. — Вот пирән патә райәстәвкомран хут пур.

Райәстәвкомра әслекәнсәне тасату пулсан пирән унта әсләмә лартма сынсәм хатәрләс пулаҗ саппас, тет претсәтәтлән. РҖК претсәтәтләнне йә сырусәне, Сәрәс пайәнҗе әслекәнсәне, сүтйапа прокурора, тата ытисәне те.

— Райәстәвком претсәтәтлән тухсан Кушмана хайнәх суйлас. Вәл лайәх сын. Икә сүл претсәтәтләнне әсләт. Кәмәллә сын. Никама та опишаҗ тумасҗ, төрә Тимрәс Кәркүри.

— Тата прокурора вәларсан кама?

— Сәк сәкретгарех парас. Вәл сәккун йәркисәне лайәх пәлет. Ман хайматләх коп-ператтива хывмалли кәрәсә сәнәхне икәсәр пәтран 50 пәта сәс хәварҗә. Сәккун пәлмәсәр сәвна туха ес?.. Пирәнтен пулсан... асәймалли те сук, төрә шыҗмак Ерхиң.

— Парас!.. Суйлас!..

— Сәр әс пай пуҗләхне Хриттуна суйлас. Вәл примерлә сын. Кәсәл ирхи сәртмә турә, формалинпа сүрә. Иалхуҗайстви сәксинҗе те әсләт.

— Сүтйана Ләвовк Порисәне парас. Вәл әләк прошәнисәм лайәх сыраҗә. Пайтах сывә сырса панә пуҗ вәл. Сүтйа та пулнә әләк кәвтурга. Парас... суйлас. Суйларәс. Суйланисәм сәнә вырәна куҗма хатәрләнмә пуҗларәс. Сәвән пек йапала кулак майлә сынсәм ларакан йалсәвәҗәнҗе пулма пулта-рай.

Електрәй.

Паттәр кәрешекен.

— Вәрса хатәрленәкән империалиссәне сәтәна хәсәҗәнҗе пит лайәх сәпса хунәсә ес. „В“ тәсә анҗах ал пусмалла марҗә, пәтәм йатнах сыр-маллаҗә. Ма апла турән?

— Империалиссәм кунта килсән кам сырнинә пәләсрән.

Пуҗа тәрәннә шухәшсәм.

Халә парттиә кәрәс текәнсәм нумайах мар пулмалла, җисткә иртсән нумайланәсчә.

Уҗрәштәнирән тасатса кәларнә пукрасәне пуҗпа кулак пуҗтарма йуратасчә.

Тән сәрәмәпә кәрәмшә пуләшас тәсәсәи, тасату пухкисәне прәсник кәс, җиркүве кәнә вәхәтра, пухмалла.

Тасамарләх пуринҗән ыгла алла ал суйнә сәртә пулаҗ.

Пәрпәр сын шаләпә кәвәки ыйтсәсәи сынни хут пәлети, хут пәлмести—сәвна ыйтса пәл. Хут пәлмест пулсәсәи, хәрама-сәрах пама пултаратән.

Иал кәйә йулса пыраҗ, тәсчә. Аҗта кәйә йулса пыни—ара хәш-пәрисәм 10—20 сүл-ләх тәвар хатәрләсә хунә.

Хәш-пәр йалта җухәнсәм хушшинҗе лә-йәх әсләсчә... пуҗпа кулак.

Йёплё ҫамах хыпакансем.

Тётём хупәрласа илнө кун.

Тётём, тётём, калама ҫук тётём. Иала пөтөмпех хупласа илбө. Сәмсана вөрөт, ҫавара вөрөт, халха шатәкесене көрөт. Ай, йавәҫәт. Хөвелө те хурәнмасҫ. Тётөмпе йавәҫ пулсисем сараласҫө. Комсомолөс ҫтөппан Йаванҫа авланнә йатпа, ирген-ҫүрекенсене тётөмпе ыхлантарасҫө. «Комуниссен пусләхө» Иван Орлов тётөмрен хәрамасҫ, мөншөн тесен вәл тётөм хыҫҫан ҫүтти пулассине, сәмси шатәкө иккө ҫөҫ пулсан та, таҫсанах сиснө. Халәх хушшинтө өҫлөс тесө, вәл кашни туйрах өҫсө-ҫисе ташласа массәпа ҫыхәву тытаҫ. Ҫирөм ултән вөсем, ҫирөм ултән комсомол йаҫейки ҫленөсем. Вөсем аслә—ханша тәвакансене ҫармасҫө,—ҫарсасән хәйсем мөскер өҫөҫ. Йөпреҫ районөңҫи Елпуҫ йатлә йалта ҫапла аташнә тётөм ийул уйәхөн тахәш ҫислинтө. ҫан пулнә вәл.

Вәрәм технөк.

Лопановски технөк аван, хитре, вәрәм, укәллә, ҫийөңҫен тата илемлө хушаматлә килешүллө ҫын. Нурәсри өлөкхи уретник Ҫыпин хөрне хысна лашипе кашни кунах ҫуотарса ҫүрөви Нурәс урамөсене хуларнөк илем күрет. Аван, хитре, вәрәм Лопановски технөк. Унә йуратувө ҫинҫен ҫырнә роман та вәрәм тухмалла. Ҫавәнпа роман ҫырмарәмәр, сәметкә ҫөҫ ҫыртәмәр.

Ревисҫи комисҫине өҫ паратпәр.

Канаш районөңҫи Тәрмәш кооператтивөң ревисҫи комисҫи! Санән ҫакна астумалла:

правлени претҫетаттөлө пөре, Лаҫкассинтө сасәсәр Макҫәм Ваҫлей патөңҫөн өҫсө кәйнә ҫух, Лаҫкасси урам хушшинҫи ҫамрәк йавәҫсене миҫө төп хуҫнине шута илсө хумалла. «Капкән» ретакси пөлөшөвә.

Вәрҫә өҫне вөрөнеҫҫө.

Иөтөрне районөңҫи Йаракассинтө вәрҫә өҫне вөрөнеҫ өҫ пит ләйәх пыни ҫакәнтан паллә: Конҫа Йәкәнәҫө тө тәшмансемпе хирө-хирөс штыксөмпе вәрҫма хәнәхас тесө, йалуполномоҫәнне тимөр сөнөкпе кәштах ҫикеймен. Патраксемпе ҫухәнсене, тата вәтам хрөҫтөнсене вәлөҫсө панә ҫаран ҫинҫи ута хәй вәҫҫи илмө ҫаракан йалуполномоҫәнне тәшман тесө шухәшланә вәл. Вөрөн, вөрөн, ләйәхрах вөрөнеҫсөңҫен төн „Иусанмалли ҫүрт“ йатлә аслә шула вөрөнмө йарәпәр.

5 ҫулхи 5 паллә өҫ

Тулик-Хураскәри (Шупашкар р.) «Пөрөшү» йатлә кооператив 5 ҫул тултарҫө. Кооперативән 5 ҫулхи өҫөсөңҫөн ҫи палли ҫакә: 5 ҫул хушшинтө 5 ҫын растраттә тунә. Иупилөй кун, кооператив правлени, ҫленсене пухса уйав туман, растраттөксөңҫөн йөплө хәтәласси ҫинҫөн саҫҫетани туса иргөртнө. Вәл кооператтива өшөр, саҫҫетани тумасәрах, растраттөксөне ҫигермелли мәнә йөплө ҫамах укәсәрах, хаваслансах ҫитөретпөр. Ҫийөр, мәнәтәрланәр, усал йатпа ан асәнәр, урәх ҫийөсө ан өмөтлөнөр.

Ш ы в р а т а.

— Канҫөртөрөх те портфөллө шыва көме. Анҫах портфөлсөр никәм та мана ырхан ҫынна пусләх ыраңне хурас ҫук.

А в а н н е а в а н т а...

Виcѣмсул пулас, «Канаш» ретаксине хай пухашласа каларай «уотар урапине» катарта «исопретаттёл» пырса кайрѣ. Урапин кусатаранѣсем те выравѣнѣх, лармалли те пур, ура пусмаллисем те йурамалла. «Уотар урапан» пурѣ те пур, анѣх «тунѣ» сук: тавалла мар, тикѣс сѣрте те кусмасѣ—ту синѣн анаталла сѣс анма пултараѣ, мѣншѣн тесен ураписене саварма... саятарѣ суз, савай кансѣрлет.

Паллах, сав харсѣр, ѣсѣн сыннан утсѣр урапа тума хатѣрсем пулна пулсан, вѣл тѣперех кусакан «кустѣрма» тунѣ пулѣтѣн-и тен? Анѣх вѣсем пулман пирки «кустѣрма» кусмасѣ.

Ѓас-ѣасах епѣр кирлѣ хатѣрсем сителѣклѣ пулсан та, ѣсе картне ларитѣн туса ситерейместпѣр: йе укѣс-тенкѣ, йе урѣххи ситеймест, йе пусра ситеймест. Хаш-пѣр тухне кайранхи тѣресрех пулаѣ.

— Иурѣха калпа та—тейетпѣр пулас.— Пырѣ-ха хамѣра кура.

«Пирѣн сѣршывра виcѣ ревоѣутси пулна пулсан та, пирте ватѣ Опломѣв ларса йулай, ѣна йѣркеллѣ кѣрешсе сѣнес тесен, епѣр ѣна нумайтѣн сумалла, тасатмалла, турткаламалла» тесе кам сырнине пур те аставаcѣ пулѣ. Найанлѣх ситет вара пирѣн, сав найанлѣх пирки епѣр тытѣннѣ ѣссене тѣллѣ туса пѣтерейместпѣр. Хамѣр вѣл ситменлѣхсемпе хѣйѣхнине сисейместпѣр.

Нумай пулмасѣ «Ѓулхула комунѣ» хасатра Ѓаваш республикѣ синѣн 3—4 оутѣрк пѣтѣленсе тухрѣс. Агѣ илѣпѣр «Самрѣк республикѣн пѣтѣк тѣпхули» йатлѣ оутѣрках. («Ѓулхула ком. № 174»):—пыратѣр еоѣр урампа—сыраѣ Марѣннѣко й.—ѣатма сук пѣѣлѣхпа усѣ пѣр-пѣр утѣрштенин тѣретѣн, телефон умѣнѣе ларакан хѣрѣн пѣтѣм урама йавратакан сассине итлетѣр:

— Кѣсѣнйелтѣк! Алло! Кѣсѣнйелтѣк! Секретнай телефонограммѣ илѣр!—йавраѣ сасси.

Ѓуреѣине йар усѣй, сасси пѣтѣм урама йан йараѣ. Вѣл вара секретнай каласни пулаѣ пулас сак «парѣшнѣшѣн». Урѣхла пухашласан вѣл тѣуреѣине хупма пѣлнѣ пулѣтѣн... Савѣн пек кулашлѣ йапаласем епѣр тас-ѣасах тѣл пулкалатпѣр.

Анѣх хѣшѣ-лѣри вѣсенѣн Н. В. Кокѣл калашлѣ «куcѣул виитѣр култарма» пулта-расѣѣ.

Ун пеккисем сахал тетре-им? Пит инѣе кайас мар, илѣпѣр суллахи кинона. Атѣл хѣрри, сѣллѣ вырѣн, сыран хѣррине йывѣс-сем те лартса тухнѣ. Крассотга! Анѣх... картинн курма кѣрсен, вѣл темле инттереслѣ пулсан та курса пѣтеритѣн тухса тарас килет,—ѣатма сук лѣѣ. Вѣхѣтран-вѣхѣта «мехханизѣски» вентиѣаттѣр аслати пек кѣмсѣртелсе илет те, анѣх 4—5 сѣр сын

ларакан пѣлѣме вѣл нимѣн те мар. Малтан вѣл та сукѣ. Аѣна та кайран пухашласа калартѣс.

Кино-картин кѣартмалли вырѣна тѣва-кансен пусра ситейменни пурне те курѣна тѣраѣ. Фанерапа та хупѣрлетсе саврѣнѣй, илемлетме те тѣрѣшнѣ. Анѣх... тѣррине вентиѣаттѣр туса хѣварма ѣс ситеймен.

Паллах ѣнтѣ, ѣна кино суртве тѣвакан-сем: апла тусан «сутѣ кѣрет» тесе тавлаш-ма ывѣнѣс. Анѣх вакунсенѣе вентиѣаттѣр-сем пур та, нимле сугѣ та кѣмест-сѣе. Иѣ тата сугѣ кѣртес марѣх тесен, вентиѣаттѣр тавра хура тѣнтер тытса савѣрма йураѣ. Хѣл ѣнтѣ «мехханизѣски» вентиѣаттѣрпа тѣрѣлтаттарса тѣнѣене култар.

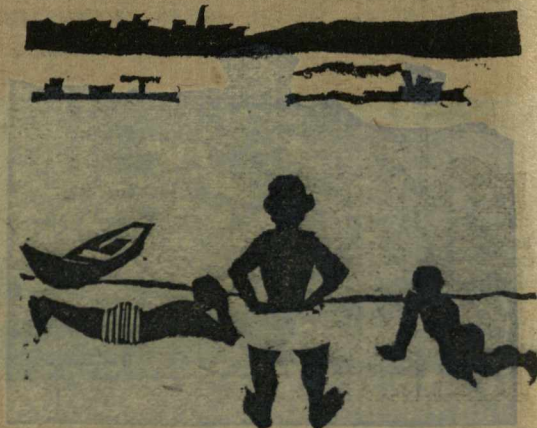
Ку суллахи кино, хѣллехи йѣпле тата? Хѣллехи синѣн каласма тытѣнсан та (ѣс-лекенсен клупѣ) курма пыракансем атлисене лаш суллаcѣѣ.

— Пур пѣр, ан та кала. Пѣшѣхса вилѣн. Иѣ пѣѣхса ларнѣ хыcѣн сивѣ сѣре тухсанах шѣнса пѣсѣлѣн. Ус-лекенсен клупне тѣвакансен те пусра «вентиѣаттѣрсем» пулна курѣнаѣ.

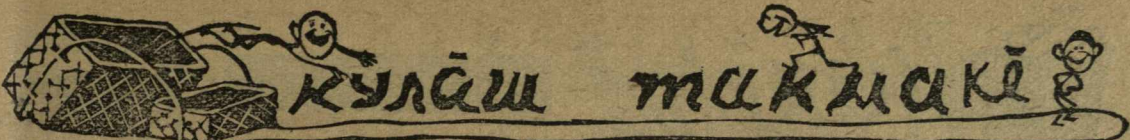
Киноран столовайѣ кайѣпѣр. Халѣ пыраѣ. Хрѣсѣн суртѣнѣе тѣпѣр столовайѣ усѣл-тѣ, сѣпах та кивѣ столовайѣра кашни кунах «Сотомпа Коморрѣ»: йе кашѣк-сѣпали ситмест, йе апат паракан сыннисем сук, йе ларма вырѣн сук, йе апаѣѣ ситмест (сѣес-сем пулна вѣхѣтра). Вѣл пыраѣ те ха, сѣнтѣапѣрте кивѣ столовайѣ вѣхѣтлѣха (вѣлай вѣхѣглѣха) хупѣнмалла. Маларах, халѣх тѣпѣр столовайѣ усмасан, Хрѣсѣн суртѣнѣи столовайѣра та сѣкѣн пекѣх пуласси куcѣ курѣнсах тѣраѣ. Тѣпѣр столовайѣ укѣма Тѣпхулан вѣй халѣ сѣтетѣх пулѣ тѣпѣр.

С. Иалавин.

Кив йѣла сѣрѣсем.

— Ма ку тѣлти Атѣл хѣрелсе кайнѣ?
— Пѣр сѣхет маларах писев сѣрнѣ майрасем шыва кѣрсе карѣс.

Җан-Кай-ши.

Ази ашмәнҗен ыйтнә:
— Кам вәл Җан-Кай-Ши?
Ашмә хәй тә пәлмен ун
сүнҗен.
Выҗаса сүресен сүресен
каллех ыйтнә ази ашмән-
җен:
— Кам вәл Җан-Кай-Ши?
Ашмә шухашланә-шухаш-
ланә та, каланә:
— „Җан-Кай-Ши“ — тәне
хирәс пыракавсен сәмахә.
Урәхла каласәи, җан па-
тәнҗен «кай» „ши“ шәхәр-
са, тени пулаҗ, тенә.

„Илсе карәс“.

— У-у-у! Кампа пурәнас
әнҗә. У-у-у!
— Мән улатәв?
— Ваҗийә илсә карәс.
— Вәрәй пусланман пуҗ?
— Вәрә мар. Тәрмене.
Ийван тугине сыртса тат-
һашән.

Суләҗ җленсене сәс панә вәхәтра.

— Есә копператтив җлен-
сә кемени мән?
— Көмен. Аҗтан пәлтән
ара?
— Көпҗна сәмаун та.

Шкула кәнә җухне.

— Есә вырәсскә. Аҗтан җә-
ваш аҗи йатне илтрән?
— Аҗте йенҗен. Аҗтене анне
кирек-хәсан та: җисти—җәвааш
есә тесе вәрәсә.

Тасату пуххинҗе.

Пәр слухашҗи тасату
пирки пухнә пухура йәплә
пуван сивҗә ларнә пекех
ларвә. Ун сүмәнҗе ларакан
йулташә җәтаймасәр ыйтнә
унтав:
— Мәншән хаҗ тухса
кайас пекех ларатән ара,
тенә.
Ләшә каланә:
— 7 сехетре Успени җир-
күне сәпевка каймаллаҗҗә,
тенә.

Тупмалли йумах.

— Хәлле шәрәх, сүлла
сивә—мән вәл?
— Комунхосән сүсерен йу-
санакан мунҗи.

Шупашкарта.

— Аҗта кайатән?
— Хула копператтивә
сүнҗен хәрарәм пайне ша-
ләпә пана.
— Ма?
— Ара копператтив ар-
сын калухсәсем сутаҗ, хәр-
арәм калухсәсем хәлән-сә-
вөнәх сугмарә. Равноправи
пулҗи вәл?

Иалсовет сторошиххи

Хресҗен. Ерех әсни си-
йенлә, теҗсә.
Сторошиххә. Сийенлех
марҗе. Есә хысҗән йалсо-
вет җленсәсем пәрахса хә-
варнә посуҗәсене пуҗтарса
сутнипех пәр пәру илсе
йатәм.

Тасатуран хәраман сын

— Елә комсомолтаң та-
сатса кәларасран хәрама-
стәп.
— Пәр айәп та тупай-
мә, тетәни мән?
— Айәпәсене тупәс тө...
Вәрәй пулас пек каласәсәҗ
те, комсомолтан кәларвә-
шән хәрамастәп.

Сәнә емел.

— Ну, хәҗкласене аранах
пәтерәтәп әнтә.
— Мәнҗә емелле пәтерәтән?
— Вәсене пәтерме 3 хәнкала-
ран комисҗи уйәртәм.

Усламҗә патәнҗе.

— Мән есә 500 крам вы-
рәнне 400 крам авҗах турт-
тарса патән? Уқсине 500
крамшәнах тәленәсә.
— Курмастәни — васка-
малла. Ыгҗисене нумай кәт-
терес мар, тетәп.

Ыйтакана ответ.

ЫИТУ. Мәнҗә прикашҗә-
ка „аван прикашҗәк“ теме
пулаҗ?
ОТВЕТ. Кәтәсле (кәтмәл-
лә) тавар параканнине.
ЫИТУ Т си мна рифка
вримә әлмәс?
ОТВЕТ Тәрәс.
ЫИТУ. Түшек сивҗә вурт-
нә җухне вулама йураҗи?
ОТВЕТ. Ойҗогла кәнеке-
сәве, җәвааш поемисәне вурт-
нә җухне вулама йурамаҗ—
5 минутравах йәвәр йыхә
пурса илет. „Капкән“ вула-
ма йураҗи.
ЫИТУ. Мәншән Шупаш-
кар мунҗине сүлти хуҗән
сүлти сәненисемпе маҗине
пәссах йусәсәҗ?
ОТВЕТ. Айәлти хуҗә
ишәлсе ансан, сүлти хуҗән-
җе те пула җәвәнмалла
пулҗар, теҗсә.

НУМЕРЛЕ ХУТСЕМ

Ахалъ лариѳъен.

Есѣр аптрасан авалхи ҫынсем кӗрӗк ар-хисем йаваласа ларнӑ, хаҫхи ҫынсем актсем ҫырасҫӗ, справкӑсем илесҫӗ.

А К Т.

Составлен Ст. Шептаховским СИК'ом, Урмарского района Чув. АССР при составе местного Председателя Сельисполкома А. Васильева и секретаря В. Белоусова, зам. Пред. СИК'а А. Тимофеева и А. Николаева составили настоящий акт в следующем: 27-28 числа июля месяца было созвано на пленум Ст. Шептаховского СИК'а граждане также и комсомолов и членов сельисполкома из дер. Н. Шептахово явился только 3 человек. Также и из д. Ст. Шептахово явился только 10 человек. Поэтому пленум не состоялся.

П. п. Председатель СИК'а Васильев А.
Члены: И. Алексеев. Е. Ст. И. Андреев, И. Петров.
Секретарь В. Белоусов.

Тата Шептак йӑлӑнӑх, комсомол йӑзӑйкӑи Толков йулташа ҫакӑн пек справкӑ ҫыраса панӑ:

Дана настоящая справка уполномоченному по проведению осенне-посевной кампании т. Долгову о том, что общее собрание членов и кандидатов нашей ячейки, несмотря на то, что всем членам объявили два раза и даже вторично пытались созвать, но всетаки не состоялось, ибо явились только 5 комсомольцев, а остальные не явились. О чем и дана настоящая справка.

П. п. За Ответ. Секретаря С/яч.

Техн. Секретарь (ал пуҫӑ)

Правильность подписи тех. т. Павела Петрова заверяю с подписью и приложением печати Пред. СИК'а А. Васильев.

Толков йулташ! Ҫак «Ахалъ лариѳъен» тенӗ саметкӑра Толков ҫынӑн ҫырнӑ тесе «Капкӑнран» справкӑ памалла мари? Кирлӗ пулсан парӑпӑр.

Ӗлӗк апла та...

Җаваш республикӑн мӗн пурӗ 667.695 җаваш пурӑнаҫ. Вӑл хисепе ҫак айалта кӑтартнӑ җӑлхепе ӗҫ хуҫӑсене ҫыракан җавашсем те кӗресҫӗ, те кӗмесҫӗ—ун ҫынӑн статистиკӑ тӗплӗн кӑтартса паман.

Вӑрмар районӑн Шӑхаҫ йӑлӑстӑвком кӗнҗелерӑн ҫакӑн пек хут хӑйне вуласа тӑнланакансене 1 уйӑх ӗнӗ кӗтсе ыртаҫ:

„Сего Сия настоящие списк гр-ну Сингалинской СИК создаваю списк 1929 года июля 29 дня Побрашуйн ответственности удостовѣрение внимание бо внимани срочном порятге являю вам обратитъ... (малалла та ҫав майлах).“

Айала ал пусаканӗ Ф. Иекорӑв ҫуралнӑ җухне җавашах пулнӑ, халӗ җаваш марри паллах.

Пурте ман ҫывӑхра пултӑр.

Кӗҫӗнӗлҗӗк районӑн акроном помошнӗкӗ Антрейӗв Кӗҫӗнӗлҗӗк райӑстӑвкомне ҫакӑн пек сайавлени ҫыраса панӑ (вӑл 1907-мӗш ҫулта ҫуралнӑ присыпнӗк):

Настоящим прошу перевести призывной участок из Вурнарского района в Мало-Яльчиковский призывной участок, так как я нахожусь в настоящее время в Мало-Яльчиках.

Вӑл Кӗҫӗнӗлҗӗке куҫнӑ пирки Вӑрнарти присӑн уҫасткине Кӗҫӗнӗлҗӗке куҫармалла. Антрейӗв, сава Шупашкар кирлӗ пулсан, Шупашкар хулине те Кӗҫӗнӗлҗӗке куҫарса памалла мари?

Ӗлӗкрен вилнисене те җлена кӑртесҫӗ.

Хашпӑр ҫынна йӗп вӑҫӗ те слонӑн курӑнаҫ. Ак, Ҫӑрпӑ районӑн Шӑлан йатлӑ кореспотент ҫыраҫ:

„Кушкӑ йӑлӑнӑ кооператив курӑнӑн ӗренсе килнӗ йулташ Хветӑр Михали кооператив ҫынӑн токлат туса паҫӗ. Кооператив җленӑсем пурте августӑн 1-мӗш җислӑн 977 проҗӑн йал халӑхне җлена кӑртес тесе йышӑнӑҫ. Сотоналисӑм сореvvновани туса Степно-Тукаевпа Таткунаш йалсоветсем августӑн 1-мӗш җен 977 проҗӑн йал халӑхне кооператив җленне кӑртӑр, тесе җӑнӑҫ, тет.“

Тахӑшӗ суйнӑ кунта—те протокол ҫыраканнисем, те Шӑлан. Пирӗн шухӑшпа Шӑланах суйаҫ пулмалла.

Мӗншӗн мухташши куккук курака?

— Ну, тӑрӑшатӑвске ху та, Елексантӑр Аркатиѳ, перекет ӗҫӗшӗн. Капла тӑрӑшнӑшӑн сан ҫынӑн хаҫат ҫине пысӑк стаҫӑна ҫаптарма та пулаҫ.

— Мӗн вӑл еҫ тӑрӑшни еҫ тӑрӑшниче таялаштарсан? Елӗ тӑрӑшни — вир пӑрҫи, еҫ тӑрӑшни—арман җулӗ. Еҫ вӑй хурса ӗҫлемен пулсан, еҫ мар никам та нимӗн те тӑвайман пулӑҫӗ, Миххал Маркӑвиѳ!

— Лайӑх тӑрӑшнӑшӑн сан сӑнна хаҫат ретакине йарамха. Пӗтӗм тӗнҗери җавашсем пӗлтӑр.

№.

Хәшпәр йалсовеҗёсен отъоҗён җән сәнә.

Тырлул уйавнә
хатёрленет...

Пирён йалта ёсsem пәт
аван лырасҗё. Йал халәхә

Салтака каймаллисем
үсөрне урамра ВYPTCA
сүремеҗсё...

Халәх активнәсё үсет,
пухха пурте тухасҗё...

Пәрпәринне змәртса
ёслөсҗё (картини җиптә—
вәрман вәрласа касни).

70 те 7 тәслә хайар сәмах.

(Җән пулнә истори)

Туриҗкассисем пулнә вәл җапла, йат-
лә йумәс. Тасти сәр миминҗи сын та иҗ-
ратҗә вара ун патне йумәсә. Хупах умен-
җи пекех хәллә сунасем, сулла урапасем
тәратҗәс унән алакәнҗә.

— Кәмака сине уләх, тәтҗә вара сәрпҗ-
рен те аяакран килнә җаваш хәйән карҗәх-
не Елекси патәнҗә.

— Унта йөплә олак ырнасма пултарат,
олак мар пәр иккән хәпарсанах толса ла-
рат, тәтҗә тури сәрмәс йенелли җавашанат-
ри җаваша.

Йумәс Елекси пурне те ыра туса йарай.
Пурте ун патәнҗән вара, пуш кәсйаллә
кәмәлсемне киләсене тухса кайаҗҗәс. Җапла
йат таста витрех сарәлнә.

Елекси инсәтри йалсене те шәф тавраш-
сем пекех тухса сүреме үркенмесҗә.

Ситсе кәҗәс пәрре сав Елексине йулташ
Йетәрне уйесәнҗи (ун җух район шәрши
тәләкәре те илтәмен) Вақкаси йалне.

Хәҗ пулсан вәтам тесен кәмәлсәр пулса
сайавлени памалла, ун җух пуйан тесен те
пәшәрханас сук. Җентәрленә пахҗаләк (ы-
рәсла халха). Кәҗәс сав сурта. Малта кил
хуҗи йертсә кәрсә карә. Вәл Елексийә
Ишекрен тавәрәнәсла җәнсе хәварнә.

— Хву-у, усал йернә ку пүрте, терә
Елекси пүрт алак сулли урлә хәрах урине
пурса. Тәпелте ларакан кил хуҗи карҗәкә
шартах сикрә.

— Турә усалла ката хәвах, каларәм тә-
ләкәре аҗа макәрни курәнҗә тесе, терә кар-
җәк сәх-сәхса.

— Сурта хәтәрләр, хәҗә, сәсә, пуртә.
Пәри пәтти пәр җашәк пәсәрмеллә. (Елекси
пәри пәтине суна сине йуратаҗҗә).

Сәтел сине җасах пәр шайка турах пек

сәвара кәрейми нүхрәп сәри шура кәпәкпа
витәнсе лартҗә.

— Кәлте сыххи тупса кәр. Пәр кәте
пүлләх пир касса сак сине сар. Майлә та-
сатса кәлармалла пулаҗ. Усал йернә. Кәс-
серен килет.

Карҗәк тулән.шалән кускаланә май ву-
зах сивҗи пәҗәк хуранти пәри пәтти йәвәс
тирәк әшне анса суна кусланса сәтел сине
ларҗә. Авалхи җентәрленә авәрлә кәреке
курки шайка тәпне кузәлтеме пуҗласан те-
пәр витре сәра шайка әшне пушанҗә.

Елекси сәтел сине тәватә кәтессе тәват
сурта сүтса лартҗә, сәтел айне тәпре, урай
варне тәпре, тата сивҗемәш сүртана тураш
умне сүтса лартҗә. Хәй вәл сәтел сивәхне
пукан сине йурийех курпунне кәларса лар-
җә. Ури айне пуртә пәрахрә. Пәр аллине
пысәк хәҗә (сүрәх сәм касмалли) тытрә,
тәпәр аллине кәлте сыххи таҗәкне (улам)
илҗә.

— Турә сырлах, турамәш сырлах, тура-
ран ырләх, өтемерен сипләх. Пайан ыра сә-
хәтпелә кун киләшнә кун, сакә пүрри усал-
тәсәлә хәваласа кәларса йаратәп. Сәр аш-
шә сәр амәш, сәр карти хута кәрсә пырәр...

Ситмәл сивҗә хура тинәс варәнҗә ситмәл
те сивҗә кәмәл утрав, сав кәмәл утрав сивҗи
хура сәхан хәсәсан та хәсәсан тинәс тәпән-
җи кәмәл пула патне кәрет, савән җух тин
сакә пүрте усал йертәр... Сав вәхәтрах
Елекси аллинҗи хәҗине урай варне вәр-
кәнтарса йаҗә. Карҗәк шартах сикрә. Тәлә-
нет.

— Акә хәвах сисрән, тәхлаҗ: мәнлә вәл
усал хайар, парәнәшән мар, анҗах ан шик-
лен, шәрши те йумә.

— Е-ей ара, хәта, хайар пулмасәр!.. Тә-
ватә сул өнтә вәл йерни. Малган старик
вилҗә. Унтан кил, акә иртнә сүркунне хәр
(пәве ситнәскәр) вилҗә. Кәсал тата хамән
та хул шысә пурәнҗә. Пәр ывәл сәх өҗ-
лекелесе сүрет.

— Есә, тәхлаҗ, сәнә гәла пур теместән-
җи сав? Пәр мәшәр кирлә пулаҗ, сараллах
тухасшән мар.

— Пур пур, шел мар, сәхман та шел
мар.

Карҗәк тула тухса карә.

— Сапла кирлә вәсене, тәмсайсәм, хә-
раҗсә вәт усал пур тесен, ләх-ха-ха-хах...
тесе кулса илҗә Елекси хәйне пәрлә пынә
йулташне сәра тултарса парса.

Карҗәк җасах хура сәм тәла йәтса кәҗә.

— Ситмәл те сивҗә хура вәрман варринҗә,
тапратрә Елекси кәлте сыххине сәсә тытса,
ситмәл те сивҗә кәтра йуман сүлҗи сине хә-
сәсан та хәсәсан кәвак шәрсапа кәвак сывләм
лараҗ, сав кәвак шәҗсапа кәвак сывләмә

У йра.

— ма кәлте вәрлан?

— Алла саклннәран.

хәссан та хәссан кәркә сәхса илет савән
тух тин сак пүрте усал йертәр. Сәр ашшә,
сәр амаш, сәр карти хута кәр! Сыена пус-
малли мән сәсә аләк сулли сүмне кайса
тәрәвә.

— Тәхлаз, тәхә пуссан аванрах пулаз-
тә, вый хырампа тухасшән мар пәслан-
ман.

— Ара тәхә марха, ывәл така пусса
шүрпе сакса йәзә ласра, пишет ак...

— Во-во апла пулсан, сөнә кәпе-йәм
кирлә пулаз. Сирән сивә сәл күснә парне
йамалла курәназ. Уншән мана парсан та
савах.

Карфәк кәпе йәм илсе кәнә хушәра Елек-
си сәра тултурса ёсрә. Хәй лахлатса ку-
лаз. Пәр бурка хәйән йулташнә тултурса
пазә.

— Сапла сүремесен астан пурнан, ла-
йәхрах тыттарас пулаз ухмаксене.

Карфәк кәрә. Елекси каллех тем төрлө
сәмахсем каласа сүртасемне пүртре сүрерә.
Пәлёт аслашмәсемне сәр кәвапи тымарәсем
асәвмасәр йулмарәс. Йулташнән вәл пә-
ри пәтнине кашәкпа хәма татәк сине хуфә
те сөнә пирә хәй сине парне сакса тап-
ратрә. Ситмәл те ситә тассовнәкә паратәп,
ситмәл те ситә сәл күснә паратәп, ситмәл
те ситә сәвана (масара) паратәп, ситмәл
те ситә ана йәран урлә кәсса, ситмәл те
ситә тырпул ыкса илсе, ситмәл те ситә
тәслә апат-симәснә сырлахтаратәп. Сәр аш-
шә, сәр амаш, сәр карти, хута кәр! Ура-
йәкзи сунса ларакан сүртана илсе Елекси
аләк сулли сине лартрә.

— Хәйар усалла тәппине тасатса кәла-
ратәп. Килми, сүреми тавәрәнми сүл тәрәх
ситмәл те ситә сәр мими виттәр, ситмәл те
ситә тимәр карта варне кайса хупатәп.
Тухтәр, кайтәр, путлантәр, вутпа пише
пәслантәр... Елекси аләк сулли ситә сун-
кан сүртана илсе кутән тытрә. Пүрт аләк-
не ситә хут усса хупрә. Ыгги сүртисене те
сүлтеррә.

— Вәт, тәхлаз, аранах май килтә. Алә
сак кәлте сыххинтән пукане ту, тата тутлә
тустаран вәтә йусмансем туса хәвәр йал
хысәнзи вар пүснелле кәларса пәрах. Сүр
сәр тәләнзә алтан авәтәтән кивә увәхән
йункун кирлө. Кунтан сирәм сүхрәмра сивә
Офак сәлө пур, сав сәла сәмарта пәрахма-
ла. Ишекрипе Мәнарнири тассовнәксене
кайса сүрта лартмалла пулаз.

— Саплах ёнтә, хәта, ий-йә саплах, ана
сүрәпәр таха...

Така шүрпи пише кәрә. Унән пәсә тә-
пелти тарахансен сухаләсене хускатса вәсе-
не лаптак кашта тәрәх хыпаланса зуптар-
тә. Карфәк унталла та кунталла кускалаз.
Елекси ыггнә тәрәх вәл вилнә хөрән кә-
рәкне илсе кәрсә пазә.

— Вәл кәрәкә сирән килйышри сывән
тәхәнма йурамасә.

Така шүрпи сине тух пәр пулштух ерех
пунантә Ёсләнәшән Елекси илнә парне-
семсәр пүснә 10 тенкә укса, пәр сөнә сәх-
ман, ама (кәмәл уксаран тунә ума сәкма-
ли), тата пәр мәшәр кәсәтләх сәм илмә ки-
лешрә.

— Ну сывә пуләр...

Урама тухий тух Елексине йулташнә
иләк сыва лаша пүсәнзән тытса фәррәс.

— Тәхтаха, узи, есә халә те кунашкан
шүләкленсә сүретән-и? Иртнә сүлта манән
астана фиртен сыватап тесе пәр тынашкәпа
5 тенкә укса мән пилә илгән? терә пәри.

— Мавран та вәл савнашкан улталаса
сарә кәрәк илсе кайса. Шүлөк вәл, терә
төдри.

— Лешкаси Хветәр маткинзән те вәл
савнашкан улталаса ылай йапаласем илсе
кайнә пәлтәр, мән пәлөт вәл? Савәнгах ик-
ви сә тышкә Елекси сүрәмә сине тупәлтәтсә
илдәс. Унтан вара Елексине халәх пухине
илсе карәс.

Тепәр ви сә кувран йумәс Елекси килән-
тә айәк зикнине тусәмсәр вилсе кайнә.
Тәрәхнә хрестәнсен вилә тышкисем тух-
нинзән ситмәл те ситә тәслә хәйар сәмах-
сем те сәлса хәвәраймарәс. У — I.

Хәраман йапала.

— Вәлтәрен һикама та пәхмасә.
Пурне те сәхаз.

— Стена хәсәтә пек мар.

Капкан тәртипсез страницасы

Вөрәнме кайас умён.

Иаләстәвкомә сөгелли умёнте кўшпек пилә, мәнтәр арсына ун 8 сүллә шулран вөрәнсе тухна ывалә тәрассә. Уйәрлас шутпа пынә хайсем.

— Иулташ претсетаттә! Епәр ывалла уйәрәлас шутпа килтәмәр. Уйәрлу акти туса парәри?

— Ывалу миҗә сүлта санан?—ыйтаҗ претсетаттә.

— 17 сүлта вәл.

— 4 пуставлә армануна ывалла паратәни, йе хавән сине хаваран?

— Арман хама йулаҗ. Ываллама шайка ампарәпе лаша, тата тимәр краваҗ паратәп...

Уйәрлакансем ыйтнә пек уйәрлу активе сырса, пиҗетпе алә пусса хутне кәсене тытараҗ претсетаттә.

Ашшәпе ывалә уйәрәлҗәс. Арман ывалә синҗе мар.

— Халә ёнтә вөрәнме кайма ёнентерҗ парәр,—ыйтаҗ ывалә.

— Аста? Мёнле шула кайма?

— Рапфака йе Совпарта...

— Суйлав прависёррине рапфака та, совпартшула та илмәсә вәт, савәнпа ёнентерҗ памастпәр...

— Апла уйәрлу активе сүтәр... Уйәрләмастпәр еппин, тет те ывалә, актәна ываләсә, йаләстәвкомран тухса вәсҗерет.

Һап. Лукии.

Кётмен сапәсу.

Шенкә пайан темшән ытти җухнехи пек мар, хурдәхлә, шухәша кайнипе кәмәл пуслә йалғартатан краваҗ синҗе сәмкине кармуҗ пек картлантарса ыргатә.

— Слушай, Шеңә, мән пулвә вара сана, есә мана пәрте аҗашламастәнсә?—терә сарҗу пек сәмсә саслә пурҗан кәпеллә мәнтәр сәмсә үлә Шеңә арәмә.

— Нимән те пулман, вәски сопҗак сан җуна шиклентерет хаҗки самавара, муриләсшә! Сав сторошихә Матруне тасату комисси җленә партийкә! Пурнәси вәл?—терә те пушпәх сәмкине хытәрах картлантарса лартрә. Ун пәсәрекән тәвәннә сәмки сине пәрса пек шултра тар пәрҗисем тухрәс.

— Сана ыргәнган тасатсан, епә...—терә Таңә калама пусланә сәмаха каласа пәтереймәсәрәх җарәнҗә.

— Ех, Таңә, ёләк полити пулнине пытарса ураман пулсан шикленместәмҗә те, хаҗ ни кайалла, ни малалла.

— Евкени Михалҗ! тек епә сан арәму мар, ан каләсә җуна вәҗәркәнтәр.

Ирхине Шеңә саҗаттине кайсанах, Таңә та хавәрт тухса утрә. Урамра пыракан пәр-ик виҗә сынран пусне, Таңә сакәса Шеңәпа уйәрлма кәрсә кайнине никам та курмарә.

А—р.

Җын үтпәвә.

Ну, хаклә йулташсем, сывә-и? Епә сире сав нумәрте сын үтпәвә синҗен лекси вуласа парас, тетәп. Хавәрах пәлетәр — лекси таврашнә конспектпа вуласәсә. Ак ку мавән аләри хут синҗе савән пек конспект сырнә.

Ну, йулташсем, сын архансенҗен (орган) тәраҗ. Акә пирвайхи архан—пур. Ку пуса сынна шапка тәхәнма туса йанә. Ку архан сүсрән тәраҗ, сүс ашәнтә, хаш-җух, кәпшанкәсем пурәнасәсә.

Иккәмәш архан—хәлхасем. Шапка тытса тәма кирлә иккән вәсем. Сыннан икә хәлхә, мәншән тесән сопранинҗе илтнә сәмах пәринҗен кәрәт, тепринҗен тухса кайаҗ.

Тепәр архан сәвар—кирлә йапала. Сопранинҗе каләсма кирлә.

Тута—пирәх савнине җуп тума кирлә. Тута усәйнипе сын сәленнине пәлме пулаҗ.

Май—турә сыннисене хәрәс сакса йама кирлә.

Алә — сопранинҗе сәмах каланә җухне йна сулса каламалли. Тата сав аләпах пирән йалти партийтә (Пушкәрт рес. Касански йалә) Тавытәв Куҗма тилхәпе тытса арәмне вәтет.

Тата сак аләпах пуян сын Ваҗилһән Алексәй сәрлә сынсене пәшалпа перәт. Ку алә тата суйлав пуххинҗе кирлә шугкә.

Касарәр, йулташсем, епә сире куҗ синҗен каламан. Куҗ ашнә җәмәр кантәк күртсе хунә. Куҗ сынна пусләх сине пәхнә җухне кирлә... Епә лекси вуласа пәтертәм, манән лекси хысән тархасән ыйтусем ан парәр.

Турипе анатри.

Хусан пристәнәнҗе тәл пулмалла пулҗә вәсене. Икә җаваш. Пәри анатри, тепри тури. Ес шыракансем вәсем... Пәри тәварланә хайар илнә, тепри типә пула. Касхи апата ларас умән йумахлама пусларәс.

— Иулташ, айта хайар сийатпәр, терә тури җаваш.

Анатри: сирәм, терә кәна хирәс.

Тури җаваш пәхса тәҗә-тәҗә те темлә, хайаррән:

— Мәнле сирәм! җипер каләс! Вәтәртан сирәм анҗах хавартани?! Сана хам оксапа тәрантарма мән! терә.

П. Җ—кә.

Витхуссионен

Налок комиссинте.

Хашпёр йалсене кулаксемех сахал налог тӱдессе.

— Ма Иванов кулак сине налог сахал хунӓ есӓм?

- Лашасӓр сын вӓл.
- Мӓнне суха тӓваӓ апла.
- Трактӓрпа.

Хӓш-пӓр йалта.

Йалсовеӓн пуӓӓ шӓтӓк,
Кӓперрисем шӓтӓк-шӓтӓк,
Лама ури шӓтӓрт-шӓтӓрт,
Уй-хапхисем шӓлтӓр-шӓлтӓр.

Сӓлтӓвӓ пур.

- Есӓ мана питӓ тӓлӓнтертӓвӓске. Мӓн-шӓн-ха кивӓсен илӓв укӓсана памастӓн?
- Есӓ ху та мана тӓлӓнтертӓвӓске, мӓн-леха ӓвӓн тул укӓсана шанса патӓн.

Мӓӓкаш.

Шыракан,

- Мӓн шыраӓ ара сирӓн копператив претӓетӓтӓлӓ сӓрлӓ лапкара?
- Тӓрмӓ алаӓкне.

Кореспотентсене.

Иеркуна (Мелекес р.) „Сыру“ тесе йат панӓ статйуна нийӓпле те кӓртмӓ май килмерӓ. Йӓсӓбрах, паллӓрах шухӓшсемме интересӓй сырни кирӓӓ пире. Кам, мӓнле хӓтланниве кӓйартса сыр.

Самуӓа, Оитлӓхе, ӓпатана. Сасси С. „Капкӓна“ йӓнӓй сӓвӓрсем наӓартарах тухӓй. Тӓрӓшарах ӓырӓр.

Клат тупнӓ. Урнар йӓлӓ тухӓнӓсем (Вӓр-мар районӓ) сӓр ӓакаласа мар, вӓрманга та мар, йӓл варринти хурал пӓртӓ тӓлӓнӓте пит паха клат тупнӓ. Клатне вӓсем тӓрех хӓйсӓн алине илме хӓранӓ, йӓл пуйӓнӓе сутнӓ, укӓсине килӓрен 50 60-шар тенкӓ валеснӓ. Вӓреннӓ ӓынсем каланӓ тӓрӓх, вӓл клат ахаӓ клат пулман—тухӓнсене (хӓйсене) укӓсӓарах панӓ вӓрманӓн хакӓ пулнӓ. Вӓрманне илӓкен йӓл пуйӓнӓе вутӓ туйӓнтарнӓшӓн тухӓнсене мар, Совет влаӓне те мар, хӓйӓн ӓсне тав тӓваӓ.

ӓмӓрту. Йошик йӓлӓнӓте (Тутаркас р нӓ) Алкаш тенӓ урамри хресӓнсем ытти урам-семпе пыӓӓ ӓмӓрту тапратнӓ: ыраш акнӓ уйпа ӓуртри уйне выӓӓх-ӓӓрлӓх йӓмалла ӓмӓрту тӓваӓсӓ. ӓмӓрту пирки токӓвӓрне туманха.

Роман ӓырмалли темӓ. Темӓ ӓук, теӓӓӓ роман ӓырма. Темми кунтах, Туварлей санатторинте койкӓй сӓнӓте выртаӓ. Хӓй койкӓине лартма, хӓй нийӓпле те ӓирдеймен пулин те, уйрӓм палаттӓ йӓшӓннӓ. Вирлӓрех (темӓ) пулас тесе, Верешӓкинӓ йӓтлӓ Улатӓр майрине, токкумӓнтсӓрех тӓлевсӓр вырӓн панӓ (санаторирире пурӓнмалли токкумӓнтӓ те ӓук, тет леш хитре майрин) темӓ лайӓх, майри те лайӓх, тата ӓийӓнӓн санаторири темӓн йӓӓ те лайӓх—Сывлӓх комиссариӓн курортсене пӓхӓкан инсепкӓрӓ Совколов йулташ, теӓӓӓ ӓна.

Сӓрӓм тивертсӓ килнӓ. Хӓрлӓтутайри комсомолӓсем—Погӓейкин Леонитпа ӓирков Хветӓр труйскире ултав сӓрӓмне керсе кайса пуӓӓсене сӓрӓм тивертсӓ тавӓрӓннӓ. Вӓсен сӓрӓмне йӓпле пуӓран укӓсӓи ӓняӓн комсомол йӓӓейки те шухӓшламан, турӓ-сӓрсӓн йӓӓейки те сӓмсисене укӓсӓи наша-тырӓй ӓпирт шӓршлаттарса пӓхман.

Пуп ӓӓмӓрта пухас „камппанире“.

ПУП. Мана «ӓӓмӓрта мурӓ» теӓӓӓ. ӓӓмӓрта нумӓй ӓийӓн, теӓӓӓ. Манран нумӓй ӓийӓкен кӓӓӓйӓпа пӓр тӓван ласӓрӓвкӓй йӓтлӓ кӓйӓк пур. Вӓл кунне 20 000 лӓпӓш ӓӓмӓрти ӓийӓт. ӓапах та ӓна «ӓӓмӓрта мурӓ» темӓсӓӓ, «ласӓрӓвкӓй» теӓӓӓ. Тӓрӓслӓх ӓук ӓав тӓнӓтӓре.

Йӓлӓмра.

— Есӓр ку Йӓлӓмри утӓ куписене мӓн тула сурса халӓх ваӓӓи укӓа турӓр?

— 17 ӓетвӓрт ерехле. Урпаш.

Ёне синё.

Сотсалисамла токавър тунй пулоан та, дашпер уфреитенисен
айртса бслевн лёртге палармаст.

— Ёжаваш кёнекине ёне синё, тессё.

— Ах, ку ёне выльахпа! Сотсалисамла токавър хутне те пирёне
ёнех сисе йанй пулмалла.

Отв. редактърън саместитгёлё Н. М. Титов.

Чувашлит № 1875. Чебоксары, тип. „Чувашская Книга“. Нап. 3100 аза.